

ANNA FIFIELD

DE
GROTE KAMERAAD

**Een inkijk in het leven van 's werelds
meest ondoorgrondelijke leider**

Petra C. van der Eerden

HarperCollins

Voor dit boek is papier gebruikt dat onafhankelijk is gecertificeerd door FSC® ten behoeve van verantwoord bosbeheer.
Kijk voor meer informatie op www.harpercollins.co.uk/green

HarperCollins is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam

Copyright © 2019 Anna Fifield
Oorspronkelijke titel: *The Great Successor*
Copyright Nederlandse vertaling: © 2019 Petra C. van der Eerden
Omslagontwerp: Pete Garceau
Omslagbeeld: vectorportal.com
Bewerking: HarperCollins Holland
Zetwerk: Mat-Zet B.V., Soest
Druk: CPI Books GmbH, Germany

ISBN 978 94 027 0332 0
ISBN 978 94 027 5826 9 (e-book)
NUR 320
Eerste druk augustus 2019

Originele uitgave verschenen bij PublicAffairs, an imprint of Perseus Books, LLC, a subsidiary of Hachette Book Group.

HarperCollins Holland is een divisie van Harlequin Enterprises Limited
® en ™ zijn handelsmerken die eigendom zijn van en gebruikt worden door de eigenaar van het handelsmerk en/of de licentienemer. Handelsmerken met ® zijn geregistreerd bij het United States Patent & Trademark Office en/of in andere landen.

www.harpercollins.nl

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

Van de auteur 11

Kaart van het Koreaans Schiereiland 12

Stamboom familie Kim 13

Proloog 15

DEEL EEN: DE LEERTIJD

- 1 Het begin 27
- 2 Leven met de imperialisten 50
- 3 Anoniem in Zwitserland 66
- 4 Dictatuur voor beginners 84

DEEL TWEE: DE CONSOLIDATIE

- 5 Een derde Kim aan het roer 105
- 6 Geen bezuinigingen meer 120
- 7 Beter gevreesd dan geliefd 138
- 8 Dag, oom 157
- 9 De elite van Pyonghattan 171
- 10 Millennials en moderniteit 187
- 11 Spelen met de 'jakhalzen' 203

DEEL DRIE: HET ZELFVERTROUWEN

- 12 Van de partij 221
- 13 De ongewenste broer 239
- 14 Het gekoesterde zwaard 261

- 15 Het charmeoffensief 281
- 16 Praten met de 'jakhalzen' 300

Epiloog 319

Dankwoord 327

Noten 333

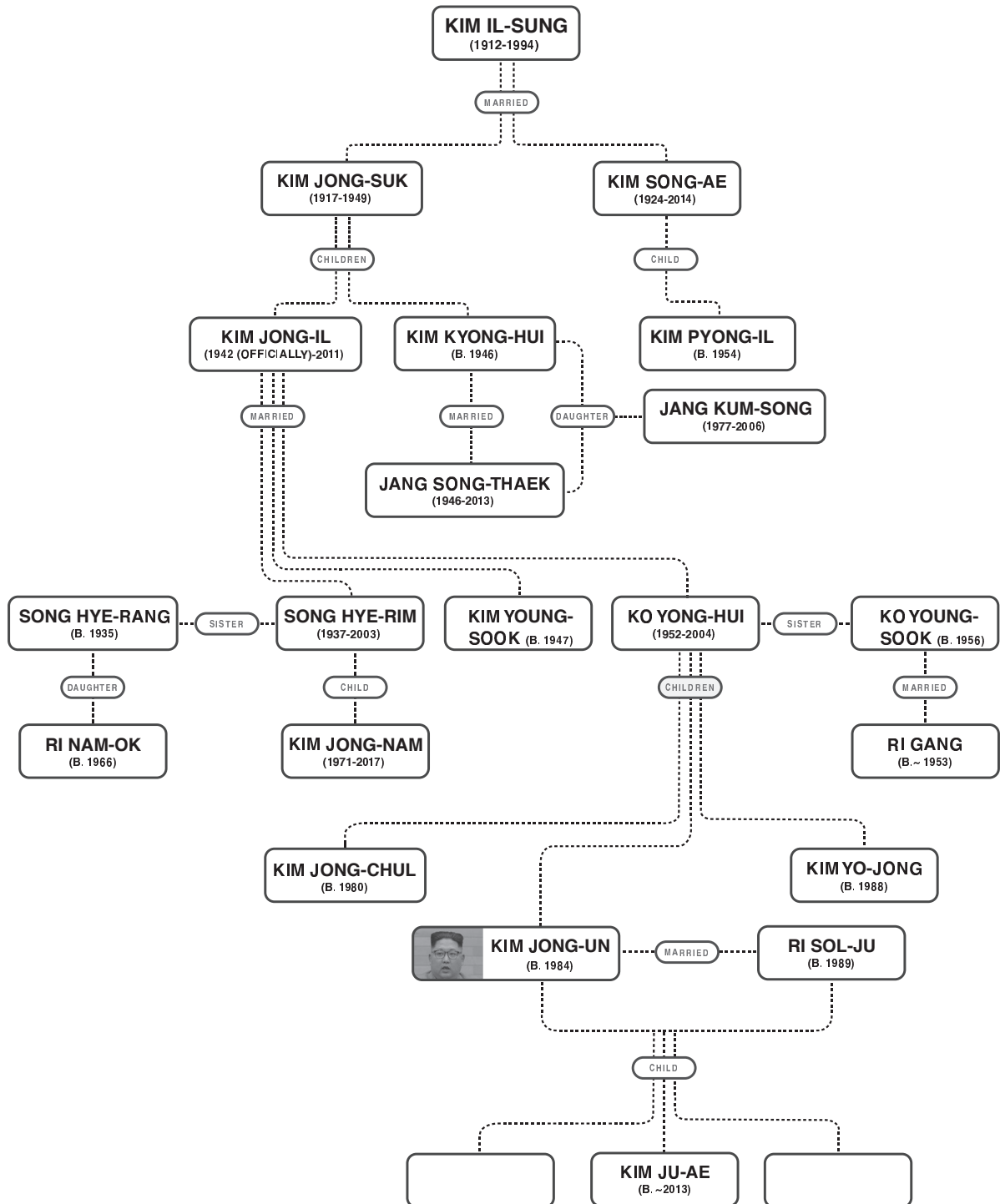
Register 343

KOREAANS SCHIEREILAND

STAMBOOM FAMILIE KIM

(deel van de familie)

DEEL EEN

De leertijd

1

HET BEGIN

‘De verheven kameraad Kim Jong-un, neergedaald uit de hemel en ontstaan uit de berg Paektu.’

Rodong Sinmun, 20 december 2011

Wonsan is een paradijs op aarde. Of in elk geval een paradijs in Noord-Korea.

In een land van woeste bergen en rotsachtige grond, van Siberische vorst en overstromingen, is het oostelijk kustgebied rondom Wonsan een van de weinige plekken met natuurschoon. Er zijn witte zandstranden en een beschutte haven vol kleine eilandjes. In Wonsan komen de superrijken van Noord-Korea genieten van hun zomer. Het is hun Martha's Vineyard, hun Monte Carlo.

Ze zwemmen in zee of relaxen aan het zwembad van hun strandvilla. Ze zuigen het heerlijke vlees uit de harige scharen van de veelgeprezen lokale wolhandkrab en scheppen de kostbare kuit eruit. Ze trekken zich terug aan het nabijgelegen Sijung-meer, waar de modderpoel van 41 graden Celsius naar verluidt vermoeidheid verlicht en rimpels wegwist, waardoor een oud en verveeld kaderlid zich onmiddellijk weer verfrist voelt.

Dit gebied is vooral geliefd bij de hoogste aller elites: de familie Kim, die al meer dan zeven decennia lang de macht in Noord-Korea in handen heeft.

Hier was het dat een jonge anti-imperialistische strijder met de *nom de guerre* Kim Il-sung landde toen hij in 1945 naar Korea terugkeerde, na de Tweede Wereldoorlog waarin Japan verslagen van het schiereiland gejaagd was.

Hier was het dat de nog maar vierjarige Kim Jong-il zich schuilhield toen de oorlog voorbij was, terwijl zijn vader stappen ondernam om

de leider van het nieuwe Noord-Korea te worden. Deze helft van het schiereiland zou gesteund worden door de communisten in de Sovjet-Unie en China, terwijl de zuidelijke helft zou worden ondersteund door de democratische Verenigde Staten.

En hier was het dat een jongetje genaamd Kim Jong-un de lange, lome zomers van zijn jeugd doorbracht, dartelend op het strand en door de golven scheurend op een bananenboot.

Toen hij werd geboren op 8 januari 1984 – een jaar dat dankzij schrijver George Orwell in de rest van de wereld stevast geassocieerd werd met onderdrukking en dystopie – regeerde de grootvader van het jongetje al zesendertig jaar over de Democratische Volksrepubliek Korea. Hij was de Grote Leider, de Zon van de Natie, de Eeuwig-Zegevierende Geniale Commandant Kim Il-sung.

De vader van het jongetje, een raar mannetje dat geobsedeerd was door films en bijna tweeënveertig was, was de aangewezen erfgenaam van het regime, klaar om het land de dubieuze eer van 's werelds eerste communistische dynastie te bezorgen. Hij maakte zich op om de Geliefde Leider te worden, de Glorieuze Generaal Uit de Hemel Neergedaald, en de Lichtende Ster van de Eenentwintigste Eeuw.

Ze kwamen allebei graag in Wonsan. En dat gold ook voor het jongetje dat op een dag in hun voetsporen zou treden.

In zijn jeugd kwam hij vanuit Pyongyang naar het oosten, of vanuit zijn school in Zwitserland ver naar het oosten om hier zijn zomers door te brengen. Jaren later, toen hij wilde pronken met zijn lunapark voor één persoon, nam hij er een eigenaardige Amerikaanse basketballer mee naartoe om te gaan bootjevaren en feesten – heel veel feesten. Nog later zou een onconventionele Amerikaanse vastgoedontwikkelaar annex president de 'geweldige stranden' van Wonsan prijzen als een ideale plek om flats te bouwen.

Het Kim-regime toonde de schoonheid van Wonsan aan een select groepje buitenstaanders om de mythe te verspreiden dat Noord-Korea een 'socialistisch paradijs' was. De stad zelf was niet echt aantrekkelijk. Wonsan was totaal verwoest door aanhoudende Amerikaanse bombardementen tijdens de Koreaanse Oorlog en de stad werd herbouwd

in de grauwe Sovjet-stijl. Rode borden boven op de grijze betonnen gebouwen in het stadscentrum schreeuwden 'Lang leve de Grote Leider Kameraad Kim Il-sung' en prezen het totalitarisme aan bij een bevolking die geen andere keus had.

Het smetteloos witte strand van Songdowon was altijd de voornaamste attractie. In de jaren tachtig, toen de kleine Kim Jong-un in het zand begon te spelen, was Wonsan een middelpunt voor communistische bijeenkomsten. In 1985 trok een internationaal Jonge Pionierskamp kinderen uit de Sovjet-Unie en Oost-Duitsland, en de staatsmedia publiceerden foto's van vrolijke kinderen die uit de hele wereld kwamen opdagen om de zomer in Wonsan door te brengen.¹

De werkelijkheid was heel anders, zelfs in de jaren tachtig, toen de Sovjet-Unie nog bestond en haar Aziatische satellietstaat overeind hield.

Toen Lee U Hong, een landbouwingenieur die in Japan woonde maar van Koreaanse afkomst was, in 1983 in Wonsan aankwam om les te gaan geven aan de landbouwuniversiteit, keek hij toe terwijl een klas vol jonge vrouwen les kreeg over een beroemde boom, de gouden den. Lee dacht dat het bezoekende onderbouwleerlingen van een middelbare school waren. Het bleek om studentes te gaan, maar omdat ze zo ondervoed waren, leken ze jaren jonger.²

Het jaar daarna ging hij naar het strand, op zoek naar de fameuze bloemen van de egelantier waar Wonsan om bekendstaat, maar hij kon ze niet vinden. Een local vertelde dat de Noord-Koreaanse kinderen zo'n honger hadden dat ze de bloemen plukten om de zaden op te eten.

Lee zag niets terug van de geavanceerde landbouwmethoden of de gemechaniseerde boerderijen waar de regering en haar vertegenwoordigers zo prat op gingen. In plaats daarvan zag hij duizenden mensen met de hand rijst en maïs oogsten.³

Maar het Kim-regime moest de mythe in stand houden. Toen overstromingen in 1984 grote verwoestingen aanrichtten in Zuid-Korea, stuurde het Noorden voedselhulp op schepen die vertrokken vanuit de haven van Wonsan, een kleine 130 kilometer van de gedemilitariseerde

zone, het vier kilometer brede stuk niemandsland dat het schiereiland sinds het einde van de Koreaanse Oorlog in 1953 in tweeën deelt.

Acht maanden na de geboorte van Kim Jong-un ging de gewone Noord-Koreaans gebukt onder ernstige voedseltekorten, maar er werden zakken met ‘Hulpgoederen voor Slachtoffers van Zuid-Koreaanse Overstromingen’ en het symbool van het Noord-Koreaans Rode Kruis erop vanuit Wonsan verscheept.

‘Aangezien dit de eerste positieve gebeurtenis was in de veertigjarige geschiedenis van onze gescheiden landen, heerste er enthousiasme op de kade,’ berichtte de krant *Rodong Sinmun*, de spreekbuis van de heersende Koreaanse Arbeiderspartij in 1984. ‘Over de brede kade weergalmden de vrolijke adieus... De hele haven was vol familieliefde.’

Natuurlijk had Kim Jong-un hier geen idee van. Hij leefde een heerlijk, afgezonderd leventje op een van de familiecomplexen in Pyongyang of in de strandvilla in Wonsan, een huis dat zo groot was dat de kleine Kims er met een golfkarretje op batterijen rondreden.⁴

In de jaren negentig, toen Noord-Koreaans kinderen zich moesten voeden met zaden, genoot Kim Jong-un van sushi en actiefilms. Hij begon een passie voor basketbal te ontwikkelen en vloog naar Parijs voor een bezoekje aan Euro Disney.

Hij leefde achter het gordijn van ’s werelds geheimzinnigste regime, tot hij in 2009 vijftig werd. Toen werd hij formeel voorgesteld aan de Noord-Koreaans elite als opvolger van zijn vader en werd in Wonsan zijn eerste staatsiefoto gemaakt. De korrelige beelden hiervan zijn maar een of twee keer te zien geweest op de Noord-Koreaans televisie, maar je ziet Kim Jong-un in een zwart Mao-pak onder een boom staan met zijn vader, zijn broer en zus en nog twee mannen.

Wonsan bleef een bijzonder belangrijke plek voor Kim Jong-un. Toen hij eenmaal leider was, wilde hij misschien iets van zijn zorgeloze, vrolijke jeugd terughalen door de bouw van een enorm pretpark in Wonsan te steunen. De stad heeft tegenwoordig een aquarium met een tunnel die door de waterbassins heen loopt, een kermisachtig spiegelpaleis en het Songdowon Water Park, een uitgestrekt complex met bin-

nen- en buitenbaden. Er is een kronkelende waterglijbaan die uitkomt in een reeks ronde zwembaden. Het is een socialistisch paradijs in een nieuw jasje, helemaal toegesneden op het tijdperk van themaparken.

Kim Jong-un kwam het complex inspecteren kort nadat hij eind 2011 de 'Geliefde en Gerespecteerde Opperste Leider' werd. In een wit zomershirt met op zijn hart een rode speld met de gezichten van zijn vader en grootvader boog hij zich over de waterglijbanen en tuurde naar beneden. Hij glimlachte breed, verklaarde dat hij 'zeer tevreden' was dat Noord-Korea helemaal op eigen kracht in staat was geweest een waterpark te bouwen.

Vanaf de hoge duikplanken konden kinderen de kleurige parasols op het strand en de waterfietsen in de baai zien. De zomer in Wonsan bracht 'het ongewone tafereel van studenten op het zandstrand met fraai gekleurde buizen over hun schouders, en lachende grootouders, hand in hand met hun kleinzoons en -dochters die opgewonden op en neer springen terwijl ze uitkijken over zee,' zo wisten de staatsmedia te melden.

Deze faciliteiten zijn er voor het proletariaat. De heersers hebben hun eigen plekken.

De familie Kim heeft een enorm complex met luxueuze strandhuizen voor alle familieleden en ruime gastenverblijven voor bezoekers, ver genoeg van elkaar en afgeschermd door bomen voor de nodige privacy. Zelfs onder de elite is discretie van het grootste belang. Er is een enorm binnenzwembad in het complex en voor de kust drijven schuiten met zwembaden erin waar de Kims kunnen zwemmen zonder de gevaren van open zee te hoeven trotseren. In een overdekt dok liggen de jachten van de familie Kim en minstens twaalf jetski's. Er zijn een basketbalveld en een heliplatform. Niet al te ver weg ligt een nieuwe landingsbaan zodat Kim Jong-un zelf met zijn privévliegtuig naar het resort kan vliegen.

De familie deelt deze speeltuin met de rest van de elite die haar in het zadel houdt. Het ministerie voor Staatsveiligheid, de meedogenloze organisatie die de politieke gevangenkampen runt, heeft er een zomerhuis aan het strand. Dat geldt ook voor Kantoor 39, de afdeling die

geld binnenhaalt voor de schatkist van de familie Kim. Aangezien hun werk dit oord financiert, is het niet meer dan redelijk dat ze ervan mogen meegenieten.⁵

De kust van Wonsan kent een bijzondere attractie die ze in westerse Disneyparken nog niet hebben, waardoor het vuurwerk daar een stuk minder heftig is, namelijk lanceringsbases voor raketten. Kim Jong-un heeft sinds zijn aantreden tientallen raketten vanuit het gebied rondom Wonsan gelanceerd en toezicht gehouden op grootschalige artillerie-oefeningen.

Zo keek hij een keer toe hoe zijn munitiecommandanten met nieuw 300mm-geschut een eiland net buiten de kust aan gruzelementen schoten. Bij een andere gelegenheid hoefde hij niet eens zijn luxe strandvilla te verlaten. Zijn raketgeleerden reden gewoon een raket met een mobiele lanceerinrichting naar een plek tegenover het huis en Kim zat aan een bureau voor het raam breed te glimlachen toen hij het ding de atmosfeer in zag schieten, in de richting van Japan.

En hier, op zijn privéstrand, leidde Kim Jong-un in 2014 een zwem oefening voor de marinetop. De bevelhebbers, die er stuk voor stuk uitzagen alsof ze aan hun pensioen toe waren, ontdeden zich van hun witte gala-uniform met pet, waarna ze in zwembroek de zee in renden en vijf kilometer zwommen, alsof het ‘een slagveld zonder geschutvuur’ was.

Het was een heel spektakel. De nieuwe leider, net dertig, zat aan een bureau op het strand door een verrekijker toe te kijken hoe mannen die tweemaal zou oud en half zo dik waren als hij op zijn bevel de zee door crawlden. De man zonder enige militaire ervaring of kwalificaties liet even zien wie de baas was. En dat kon nergens beter dan op zijn eigen terrein in Wonsan.

De aanspraak op het leiderschap van Noord-Korea van de familie Kim vindt zijn oorsprong in de jaren dertig, toen Kim Il-sung naam maakte als guerrillastrijder tegen de Japanners in het Noord-Chinese gebied Mantsjoerije.

Kim Il-sung werd als Kim Song-ju geboren aan de rand van Pyongyang, op 15 april 1912, de dag dat de Titanic op een ijsberg liep en

zonk. In die tijd was Pyongyang een centrum van het christendom, zozeer zelfs dat het bekendstond als het Jeruzalem van het Oosten. Hij werd geboren in een protestantse familie, en een van zijn grootvaders was predikant.

Het keizerrijk Japan had Korea, dat destijds nog één land was, twee jaar voor zijn geboorte geannexeerd. Dat was het begin van een genadeloze bezetting. Om te ontsnappen aan de Japanse kolonisators vluchtte de familie Kim in de jaren twintig naar Mantsjoerije. Dat gebied was een centraal punt geworden voor Koreanen die zich tegen de Japanse bezetting keerden, en Kim – die in de vroege jaren dertig de naam Il-sung aannam, ofwel ‘de zongewordene’ – presenteerde zich als een anti-imperialistische leider.

In zijn officiële memoires hemelde Kim de macht van de anti-Japanse troepen op. ‘De vijand vergeleek ons met een “druppel in de oceaan”, maar we hadden een oceaan van mensen vol onuitputtelijke kracht achter ons,’ schreef hij. ‘We konden op tegen de sterke vijand die tot de tanden bewapend was (...) omdat we een machtig fort bezaten, te weten het volk, en de eindeloze oceaan, te weten de massa.’⁶

In de officiële geschiedenis van Noord-Korea worden Kims prestaties aangedikt. Hij wordt afgeschilderd als het hart van het verzet op een moment dat hij nog steeds Chinese en Koreaanse generaals boven zich had, en er wordt beweerd dat de guerrillabeweging zonder hem ineengestort was. Hoewel hij maar een radertje in de verzetsmachine was, wilde Kim zelfs met de eer strijken voor de nederlaag van Japan in de Tweede Wereldoorlog.

Hoewel het officiële verhaal anders wil, trok Kim Il-sung op een bepaald moment van zijn basis in Mantsjoerije naar de Sovjet-Unie met een vrouw met wie hij in 1940 zou trouwen, zij het zonder boterbriefje. Kim Jong-suk was waarschijnlijk nog maar vijftien en ze werkte als naaister toen Kim Il-sung haar in 1935 ontmoette.

In 1942 – ook weer volgens de officiële geschiedenis, maar in werkelijkheid in 1941 – beviel ze van hun eerste zoon, Kim Jong-il, op een legerbasis bij Chabarovsk, in het verre oosten van de Sovjet-Unie.

Toen de oorlog in de Stille Zuidzee voorbij was en Korea bevrijd

werd van Japan, was het lot van het schiereiland onzeker. Het was bijna veertien eeuwen lang één land geweest. Maar de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie hadden de Pacifische Oorlog gewonnen en besloten het schiereiland in tweeën te delen zonder de Koreanen te vragen wat zij zelf wilden.

Dean Rusk, een jonge Amerikaanse legerkolonel die later minister van Buitenlandse Zaken zou worden, en een andere officier, de latere viersterrengeneraal Charles Bonesteel, vonden ergens een National Geographic-landkaart. Op de 38ste breedtegraad trokken ze simpelweg een lijn dwars over het Koreaans Schiereiland, en stelden als tijdelijke oplossing voor dat de Amerikanen de zuidelijke helft van het schiereiland zouden besturen en de Sovjets het noordelijke deel. Tot hun verbazing stemde Moskou daarmee in.

Die ‘tijdelijke’ oplossing hield veel langer stand dan Rusk en Bonesteel ooit verwacht of bedoeld hadden. Ze werd nog versterkt met het invoeren van de gedemilitariseerde zone na de bloedige Koreaanse Oorlog die van 1950 tot 1953 duurde. Ze bestaat nu al zes decennia en de klok tikt gewoon door.

De Sovjets moesten een leider installeren in hun noordelijke helft van het nieuwe land, een bergachtig gebied dat dik 120.000 vierkante kilometer land besloeg. Het land is even groot als de Amerikaanse staat Mississippi, en iets kleiner dan Engeland.

Kim Il-sung wilde die baan wel.

Op de basis bij Chabarovsk had hij genoeg indruk gemaakt op zijn Sovjet-weldoeners om zich te verzekeren van een rol in het nieuwe Noord-Koreaanse regime. Maar de Sovjets zagen Kim niet als leider van Noord-Korea. Ze hadden het niet zo op zijn ambitie. Stalin wilde niet dat Kim zijn eigen machtsbasis zou opbouwen, onafhankelijk van de bezettingsmacht van de Sovjets.⁷

Dus klonk er in Korea weinig trompetgeschal toen Kim Il-sung op 19 september 1945 met het marineschip Pugachyov in zijn militaire Sovjet-uniform in Wonsan terugkeerde. Hij mocht niet eens mee toen de Sovjet-troepen die de laatste Japanse bezetters hadden verjaagd als overwinnaars Pyongyang binnenmarcheerden.

Moskous uitverkoren leider van zijn nieuwe satellietstaat was een nationalist genaamd Cho Man-sik, een tweeënzestigjarige presbyteriaanse bekeerling die aan het hoofd stond van een geweldloze hervormingsbeweging naar het voorbeeld van Gandhi en Tolstoi. Hij was niet ideaal, de Sovjets wantrouwden zijn banden met de Japanners. Maar hij propageerde onderwijs en economische ontwikkeling als de manier om Korea te verzekeren van een mooie en onafhankelijke toekomst.⁸

Kim Il-sung legde zich daar niet bij neer. Hij begon zich al snel op te werpen als de leider van het nieuwe Noord-Korea, een proces dat onder meer inhield dat hij zijn Sovjet-begunstigers trakteerde op banketten met veel drank en prostituees.

Zo kwam Kim Il-sung in een beter blaadje bij de Sovjet-generaals. Nog geen maand na zijn terugkeer verscheen Kim Il-sung op een bijeenkomst in Pyongyang waar hij een toespraak hield die Sovjet-functionarissen voor hem hadden geschreven. Toen hij het podium op liep, werd er luid 'Lang leve commandant Kim Il-sung' geroepen. De mensen hadden via via ontzagwekkende verhalen gehoord over deze eminente guerrillaleider en zijn indrukwekkende wapenfeiten in Mantsjoerije.

Maar de man op het podium voldeed niet aan het beeld dat ze in hun hoofd hadden. Ze hadden een grijze veteraan verwacht, iemand die hen in vuur en vlam zou zetten. Maar hier zagen ze een man die veel jonger leek dan zijn drieëndertig jaar, in een marineblauw pak dat een maat te klein en duidelijk geleend was.

Alsof dat nog niet erg genoeg was, sprak Kim Il-sung niet eens goed Koreaans. Hij had immers zesentwintig van zijn drieëndertig jaren in ballingschap in China doorgebracht. Het beetje onderwijs dat hij had genoten was in het Chinees geweest. Hij hakte zich een weg door de bombastische toespraak die de Sovjet-bezitters voor hem hadden geschreven, vol communistische terminologie die in onbeholpen Koreaans was omgezet. Hij ondermijnde zichzelf nog verder door te spreken 'als een eend', zoals Cho's secretaris het later zou omschrijven.⁹

Een toeschouwer zei dat hij ‘het kapsel van een Chinese ober’ had, of dat hij eruitzag als ‘een dikke bezorger van een Chinese etenskraam uit de buurt’. Anderen noemden hem een oplichter of een marionet van de Sovjets.¹⁰

Kim Il-sung was een flop.

Maar hij kreeg een gouden kans toen Stalins team merkte dat de pacifist Cho communistisch noch volgzaam was. Cho begon ergerlijke eisen te stellen, hij wilde het land runnen als een onafhankelijke entiteit. Plotseling leek de saaie Kim Il-sung een bruikbaar, plooibaar alternatief.

Cho werd snel gearresteerd en verdween, waarop Moskou de ambitieuze jonge kandidaat naar voren schoof. Ze lieten hem zich opwerken via een reeks posities tot de Sovjet-bezetting officieel voorbij was. De Democratische Volksrepubliek Korea werd officieel gesticht op 9 september 1948 en Kim Il-sung werd geïnstalleerd als leider.

Hij was amper aangesteld of Kim zette zo’n alomtegenwoordige persoonsverheerlijking in gang dat Stalin er al snel amateuristisch bij afstak. Binnen een jaar ging Kim de titel ‘Grote Leider’ voeren. Overal verschenen standbeelden van hem en de geschiedenis werd langzaam herschreven.

De toespraak die in 1945 zo misliep, werd in zijn officiële biografie een opwindend moment genoemd. Mensen ‘konden hun ogen niet van zijn fiere verschijning afhouden’ en juichten ‘uit grenzeloze liefde en respect voor hun grote leider.’¹¹

Kim Il-sung zette ook al snel een Koreaans Volksleger op, geleid door medeveteranen uit de strijd tegen de Japanners. Hij ontwikkelde een plan om de macht in Zuid-Korea over te nemen, en tijdens een bijeenkomst in Moskou in maart 1949 probeerde hij Stalin over te halen een militaire inval te ondersteunen om het land weer te verenigen. Stalin had daar geen oren naar – hij wilde geen oorlog beginnen tegen kernmacht Amerika – en zei tegen Kim dat het Noorden alleen mocht reageren als het werd aangevallen.

Maar Kim en zijn generaals keken later in 1949 afgunstig toe toen de Chinese communisten de nationalistische leider Chiang Kai-shek en diens Kwomintang-partij afzetten. Hij bleef bij Stalin zeuren dat hij

wilde proberen het Zuiden in handen te krijgen, vooral nadat de Verenigde Staten dat jaar alle gevechtstroepen uit Zuid-Korea terugtrokken, wat de zuidelijke helft van het schiereiland kwetsbaar maakte.

Een jaar nadat Kim Il-sung voor het eerst voor oorlog begon te pleiten, ging Stalin eindelijk akkoord en keurde hij de invasie in principe goed, zolang Mao Zedong in China ook akkoord ging. In mei 1950 ging Kim naar Beijing om Mao te overtuigen, maar de Chinese leider was meer bezig met Tsjang en diens nationalistes in Taiwan. Hij liet zich uiteindelijk pas overtuigen toen Stalin druk uitoefende.¹²

Kim Il-sung greep zijn kans. In de vroege ochtend van 25 juni 1950 reden soldaten van het Noord-Koreaanse Volksleger met 150 T-34-tanks van Sovjet-makelij over de militaire demarcatielijn het Zuiden in. Zeven legerdivisies denderden af op Seoel, gevolgd door Noord-Koreaanse infanterie.

De Noord-Koreanen namen het hele land over, behalve een gebied rond de zuidelijke stad Busan. Het zag ernaar uit dat het een makkelijke overwinning zou worden.

Generaal Douglas MacArthur, commandant van de Amerikaanse strijdkrachten in Japan, was overrompeld, maar reageerde snel. Zijn troepen landden in september in het waddengebied bij Incheon, ten westen van Seoel, en drongen het noordelijke leger terug. China voelde dat het de verkeerde kant op ging en stuurde troepen om Noord-Korea te helpen.

Na zes maanden was het noordelijke leger weer terug waar het vandaan kwam, op de 38ste breedtegraad. De oorlog verzandde in een tweeënhalft jaar durende patstelling, waarbij de twee legers geen van beide enige vooruitgang boekten.

Dat wil niet zeggen dat de Verenigde Staten niet hun uiterste best deden om de impasse te doorbreken. Slechts vijf jaar na de onmetelijke verwoesting van Hiroshima en Nagasaki opperde MacArthur volkomen serieus om een kernbom op Noord-Korea te laten vallen.

De optie van een kernwapen werd rap verworpen. Maar de Verenigde Staten kozen voor een letterlijke verschroeide-aardeaanpak met conventionele bommen. Ze lieten meer dan 635.000 ton explosieven op de

noordelijke helft van het schiereiland vallen, meer dan de 503.000 ton die in de hele Tweede Wereldoorlog was gebruikt in het hele Aziatische oorlogsgebied.¹³ Dat was inclusief de 200.000 bommen die werden afgeworpen op Pyongyang, één voor elke inwoner van de hoofdstad.

Curtis LeMay, het hoofd van de Strategic Air Command van de Verenigde Staten, zei dat ze 'elke stad in Noord-Korea hadden platgebrand'. Toen er weinig stedelijke doelen meer over waren, verwoestten de Amerikaanse bommenwerpers stuwdammen voor hydro-elektriciteit en irrigatie, waardoor landbouwgrond overstroomde en oogsten vernietigd werden. De luchtmacht klaagde dat er niets meer te bombarderen viel.¹⁴ Na de oorlog bleek uit een Sovjet-rapportage dat 85 procent van alle bouwwerken in het Noorden verwoest was.

Aan het einde van de oorlog waren ruim drie miljoen Koreanen, 10 procent van de bevolking van het schiereiland, dood, gewond of vermist, aldus historici. LeMay schatte dat zo'n twee miljoen van de doden in het Noorden waren gevallen.¹⁵ Tijdens de gevechten sneuvelden ongeveer zevenendertigduizend Amerikaanse soldaten.

Na al die verwoesting, en lang nadat duidelijk was geworden dat het door China en de Sovjets gesteunde Noorden noch het door de Amerikanen gesteunde Zuiden de oorlog kon winnen, besloten de twee partijen tot een bestand. Op 27 juli 1953 hielden de gevechten op. Maar omdat er nooit een vredesverdrag is getekend, is de oorlog nooit officieel beëindigd.

In het Noorden stelde het regime van Kim Il-sung dat de oorzaak van het conflict een door de Amerikanen gesteunde invasie vanuit het Zuiden was, een leugen die tot op de dag van vandaag in Noord-Korea wordt volgehouden. Het regime riep zichzelf uit tot overwinnaar.

Noord-Korea noemt het conflict nog steeds de Zegerijke Bevrijdingsoorlog van het Vaderland. In Pyongyang staat een museum dat hieraan gewijd is en waar de wrakken van Amerikaanse gevechtsvliegtuigen keurig bewaard worden. Het is een van vele pogingen om de herinnering aan die barbaarse oorlog levend te houden, een manier om de bevolking blijvend alert te houden, om te zorgen dat de burgers zich verenigen rondom de familie Kim.

In de directe nasleep van de oorlog verstevigde Kim Il-sung zijn greep op het verwoeste land door toe te zien op een enorm herbouwprogramma, gefinancierd door de bondgenoten van Noord-Korea. Hij werkte ook een aantal hoge militaire leiders en functionarissen van de Arbeiderspartij weg, die hij de schuld gaf van het verlies van land en mensenlevens, en ontdeed zich van rivaliserende facties.

Intussen deden zijn propagandisten extra hun best om meer bewondering voor hem te oogsten. Sovjet-functionarissen, zelf niet onbekend met persoonsverheerlijking, begonnen hun bezorgdheid te uiten over de manier waarop Kim Il-sung het Noord-Koreaanse volk dwong hem te aanbidden.

In een Sovjet-telegram uit 1955 meldden functionarissen die in Noord-Korea gestationeerd waren ‘een ongezonde sfeer van hielenlikerij en kruiperigheid jegens Kim Il-sung’ onder hoge functionarissen binnen de Arbeiderspartij.¹⁶ Intussen had men zelfs in de Sovjet-Unie geen trek meer in dergelijke blinde verering. Stalin was dood en Chroesjtsjov had in een geheime toespraak de aanbidding gehekeld die zijn voorganger nog in de hand werkte.

De nieuwe leider wilde ook laten zien dat hij geen marionet van China of de Sovjet-Unie was. Hij begon zichzelf neer te zetten als een grote denker die leiding gaf aan een onafhankelijk, ongebonden land.¹⁷

Hij omarmde een dubieus concept genaamd *juche*, uitgesproken als ‘djoe-sjé’ en meestal vertaald als ‘zelfvoorzienendheid’.

Het centrale idee was dat Noord-Korea volledig zelfredzaam was en dat alle successen waren verdiend ‘door onze natie zelf’, waarbij gemakshalve voorbijgegaan werd aan het feit dat de staat volstrekt afhankelijk was van zijn communistische weldoeners. Wel had Noord-Korea, met name dankzij een relatief onafhankelijk buitenland- en defensiebeleid, op andere vlakken een zekere mate van autarkie weten te bereiken.

Juche werd in de jaren zeventig als beleid vastgelegd in de grondwet. Maar wetenschapper Brian Myers wijst er graag op dat dat idee zo mager is dat in een Noord-Koreaanse encyclopedie het lemma over de Juche-toren, een monument in Pyongyang, tweemaal zo lang is als het lemma over de ideologie op zich.

Toch bleef de economie van Noord-Korea tot halverwege de jaren zeventig groter dan die van het Zuiden. Dat kwam deels doordat het Noorden alle natuurlijke rijkdommen bezat, dus het enige wat Kim Il-sung hoefde te doen, was het opnieuw opbouwen van de zware industrie en de mijnbouw die door de Japanse bezetter waren ontwikkeld. Bovendien kon hij de reserves van de Sovjet-Unie voor haar satellietstaat aanwenden en plukte hij de vruchten van een arbeidsmobilisatie op socialistische leest. Zuid-Korea moest na de oorlog helemaal opnieuw beginnen.

Kim Il-sung was nu in de zestig en begon te denken aan zijn nalatenschap, en hoe hij moest zorgen dat de door hem gestichte dictatuur zou blijven voortbestaan. Terwijl de Sovjet-Unie en China nieuwe leiders op lieten klimmen via het communistische partijapparaat, wilde Kim Il-sung de macht in de familie houden. Hij speelde met het idee om het stokje aan zijn jongere broer over te dragen. Maar tot ontzetting van sommigen besloot hij uiteindelijk zijn oudste zoon als opvolger aan te wijzen.

Het systeem moest echter eerst op een paar puntjes verbeterd worden.

In Noord-Korea's *Woordenboek der Politieke Terminologie*, editie 1970, stond dat erfopvolging 'een reactionair gebruik van uitbuitende gemeenschappen' was. Dat werd stilletjes uit latere edities geschrapt.¹⁸ Staatsmedia begonnen de term 'partijkern' te gebruiken als zijdelingse verwijzing naar de activiteiten van Kim Jong-il zonder expliciet diens naam te noemen, en Kim Jong-il begon op te klimmen binnen de Arbeiderspartij.

De bondgenoten van het Noorden kregen al snel lucht van Kim Il-sungs plannen. De Oost-Duitse ambassadeur in Pyongyang telegraferde het ministerie van Buitenlandse Zaken in 1974 om te melden dat de Noord-Koreanen gevraagd werd 'trouw te zweren aan Kim Jong-il' tijdens bijeenkomsten van de Arbeiderspartij door het hele land, 'voor het geval er iets ernstigs zou gebeuren met Kim Il-sung'. Er verschenen portretten van Kim Jong-il aan de muren van overheidskantoren, samen met slogans van dingen die hij had gezegd over hereniging of socialistische interpretatie, aldus de ambassadeur.

In officiële publicaties werd Kim Il-sung afgeschilderd als een goedgunstige vaderfiguur. Op foto's en schilderijen zag men hem al zijn aandacht schenken aan vrolijke Noord-Koreanen, of lachen met kinderen. Die façade van een zachtaardige keizer zou vijftig jaar later een comeback maken, toen Kim Jong-un in de voetsporen van zijn grootvader trad door ook het imago van de glimlachende dictator uit te dragen.

De eerste vrouw en oudste zoon van Kim Il-sung werden voor het eerst prominent opgevoerd, en zo vormden ze een Noord-Koreaanse heilige drie-eenheid. Op een aantal foto's zag men Kim Jong-il instructies geven aan propagandisten en filmproducenten. 'Hij toont nu reeds de houding die meestal is voorbehouden aan Kim Il-sung als hij het volk van de VRK toespreekt,' schreef de ambassadeur. 'Deze visuele observatie bevestigt wat we al eerder aannamen: Kim Il-sungs oudste zoon wordt systematisch voorbereid om diens opvolger te worden.'¹⁹

Tijdens het zesde Congres van de Arbeiderspartij in 1980 in Pyongyang werd het officieel bekendgemaakt. De jongere Kim werd in één klap benoemd op hoge posten in de drie voornaamste organen van de Arbeiderspartij – het Presidium van het Politbureau, de Centrale Militaire Commissie en het partijsecretariaat. Alleen Kim Il-sung en Kim Jong-il hadden tegelijk het leiderschap van alle drie de grote partijorganen in handen.²⁰

Bij de presentatie van Kim Jong-il als zijn uitverkoren erfgenaam zei Kim Il-sung dat zijn zoon zou zorgen dat het revolutionaire werk 'generatie op generatie' zou worden doorgezet.

Kim Jong-il nam steeds meer verantwoordelijkheid binnen de Arbeiderspartij op zich en vergezelde zijn vader op diens 'advies-ter-plaatse'-trips door het land – de gewoonte van de zogenaamd goedgunstige en alwetende leiders van Noord-Korea om onaangekondigd op te duiken om boeren te vertellen hoe ze het beste hun gewassen konden kweken, of fabrieksbazen hoe ze het beste staal konden produceren. Er zijn foto's waarop degenen die met al die kennis overladen worden het allemaal plichtsgetrouw in kleine notitieboekjes opschrijven.

In 1983 ging Kim Jong-il, voor zover bekend, voor het eerst naar het buitenland zonder zijn vader, naar fabrieken in het opkomende China. Het bezoek, een van een handjevol dat de Geliefde Leider door de jaren heen maakte, was onderdeel van de pogingen van Beijing om Noord-Korea aan te sporen tot het bewerkstelligen van een economische transformatie zonder democratisering, precies zoals China had gedaan.

‘Middels onvermoeibare revolutionaire activiteiten die dertig jaar besloegen, luidde hij een nieuw tijdperk van welvaart in,’ aldus een officieel Noord-Koreaans boek over het leven van Kim Jong-il dat kort nadat hij aan de macht kwam werd gepubliceerd.²¹

Maar de gesloten Kim Jong-il was een volledig ander type dan zijn spraakzame vader. Kim Il-sung werd verafgood als onverschrokken guerrillastrijder die de aanval tegen het imperialistische Japan had geleid. Kim Jong-il had vrijwel geen militaire ervaring. Hij was een film-liefhebber, een zwaar drinkende playboy met een getoupeerd kapsel wiens bijdrage aan de staat vooral bestond uit de films die hij geregistreerd had.

Toch werd hij in 1991 benoemd tot Opperste Commandant van het Koreaanse Volksleger. Het was niet echt een gunstig moment om de opvolging te bekrachtigen. De Berlijnse Muur was gevallen. Slechts twee dagen na zijn aantreden viel de Sovjet-Unie. Het communistische blok dat het Noord-Koreaanse regime zowel op economisch als ideologisch vlak had gesteund, bestond niet meer.

Om het concept van erfopvolging onder deze moeilijke omstandigheden te verdedigen, creëerde het regime een bizar verhaal over de herkomst van Kim Jong-il, dat zwaar leentjebuurt speelde bij de Koreaanse mythologie en het christendom. Hij zou niet alleen leider worden omdat hij door zijn vader was aangesteld, maar omdat hij een soort goddelijk recht had op die positie.

Zijn geboorteplaats was niet langer de legerbasis in Chabarovsk, maar de berg Paektu, de vulkaan op de grens tussen Noord-Korea en China die in de Koreaanse cultuur een legendarische status heeft. Naar verluidt werd daar Tangun geboren, de mythische half-beer, half-godheid die de vader van het Koreaanse volk is. Het schepsel schonk het

Koreaanse volk een hemelse herkomst, en dankzij dit verhaal leek Kim Jong-il ook uit de hemel te komen.

De Noord-Koreaanse propagandisten lieten het daar niet bij. Ze zeiden dat Kim Jong-il was geboren in een houten hutje en dat er bij zijn geboorte een stralende ster aan de hemel stond. Ze hadden het nog net niet over een kribbe of een moeder die nog maagd was. Maar als extraatje lieten ze spontaan een dubbele regenboog boven de berg verschijnen. De mythe van de heilige Paektu-bloedlijn was een feit.

Kim Jong-il was de twintig jaar daarvoor bezig geweest die Paektu-bloedlijn voort te zetten. Hij had een flinke schare echtgenotes en concubines opgedaan – en kinderen.

In 1966 trouwde Kim Jong-il voor het eerst, met een vrouw met een passend revolutionaire stamboom, uitgekozen door zijn vader. Naar men zegt kregen zij in 1968 een dochter. Maar het huwelijk hield geen stand en in 1969 gingen ze scheiden. Toch bleef ze nog jaren een vrouw van aanzien. Ze was vijftien jaar lang lid van de Hoogste Volksassemblee, en daarna bijna twintig jaar, tot in het tijdperk van Kim Jong-un, hoofd van de voornaamste universiteit.

Kim Jong-il begon toen iets met de beroemde actrice Song Hae-rim, die hem was opgevallen in de tijd dat hij films regisseerde. Ze was ouder dan hij, op dat moment getrouwd en moeder van minstens één kind, maar hij stond erop dat ze zich van haar man liet scheiden om een relatie met hem te beginnen. Hij installeerde haar in een van zijn villa's in Pyongyang, en in 1971 beviel ze van hun zoon Kim Jong-nam. Kim Jong-il was dolblij. In het uiterst traditionele, confuciaanse Korea had men het liefst een mannelijke erfgenaam om de familienaam en stamboom voort te zetten. Maar zowel de relatie als de liefdesbaby werd tot ongeveer 1975 geheimgehouden voor Kim Il-sung.

Toen dat kind, Kim Jong-nam, nog maar drie jaar oud was, vond de Grote Leider dat Kim Jong-il weer moest trouwen. Aangezien hij het bestaan van zijn maîtresse en hun kind niet kon onthullen, volgde hij het bevel van zijn vader op en trouwde met de vrouw die werd beschouwd als zijn enige 'officiële' echtgenote. Ze kregen twee dochters.

Het duurde niet lang voordat Kim Jong-il zijn oog liet vallen op

Ko Yong-hui, een beeldschone danseres van Koreaanse afkomst, maar geboren in Japan. Samen kregen ze drie kinderen: de jongens Jongchul en Jong-un, geboren in 1981 en 1984, en in 1988 gevolgd door een meisje dat ze Yo-jong noemden.

Er is de nodige discussie geweest over het feitelijke geboortjaar van Kim Jong-un, dat volgens bepaalde bronnen 1983 is. Er zijn aanwijzingen dat zijn officiële geboortedatum is verplaatst naar 1982 voor de nodige symmetrie met zijn grootvader, geboren in 1912, en zijn vader, wiens geboortjaar officieel is verschoven van 1941 naar 1942.

Maar de tante van Kim Jong-un, Ko Young-sook, moest lachen toen ik naar de geboortedatum van haar neef vroeg. Ze was bijna twintig jaar eerder gevlucht voor het Noord-Koreaanse regime, maar ze wist zeker dat Kim Jong-un in 1984 geboren was. Zij had zelf een maand eerder een zoon op de wereld gezet, en had beide baby's tegelijk voorzien van schone luiers.

Die tante had voor alle kinderen gezorgd. Haar zus, de concubine van Kim Jong-il, begeleidde de aangewezen volgende leider van Noord-Korea terwijl die zich via een reeks politieke en militaire posten omhoogwerkte.

Ko en haar man woonden in Pyongyang in een complex met een aantal huizen, waaronder een huis voor henzelf en een huis voor Kim Jong-il, met een zwaarbewaakte buitenmuur rondom het hele complex en een tweede muur rondom het huis van Kim Jong-il, dat naar verluidt gigantisch was, met een thuisbioscoop en een grote kinderspeelkamer.

Ondanks alle luxe leidden de kinderen een relatief afgezonderd leven. Ze speelden met hun neefjes en nichtjes of bleven dicht bij hun vader als hij thuis in het wooncomplex was.

Verder waren er geen kinderen. De zwaar paranoïde Kim Jong-il hield zijn diverse gezinnen strikt gescheiden, waardoor de kinderen opgroeiden zonder dat ze hun halfbroers en -zussen of andere kinderen van hun eigen leeftijd kenden. Zelfs toen hij ze naar school stuurde in Zwitserland, hield hij ze van elkaar gescheiden: Jong-nam ging naar Genève en de andere drie naar Bern.

Intussen ging Kim Jong-il door met het runnen van de Afdeling Publiciteit en Informatie van de Partij, het regisseren van films en het schrijven van zes opera's, aldus zijn officiële biografie. Hij begeleidde zijn vader bij publieke optredens, waarbij hij tijdens de 'advies-ter-plaatse'-sessies met pareltjes van wijsheid kwam over van alles en nog wat – van landbouwmethoden tot militaire tactieken.

Toen kwam de dag waar alle voorbereiding op gericht was geweest: op 8 juli 1994 overleed Kim Il-sung aan een zwaar hartinfarct. Zijn dood werd vierendertig uur stilgehouden terwijl het regime de laatste maatregelen trof om de opvolging te bekrachtigen.²² Toen maakte Radio Pyongyang het nieuws bekend: 'Het Grote Hart klopt niet meer.'

In een zeven pagina's lang bericht stelde het Korean Central News Agency dat Kim in de herinnering zou voortleven als een man die 'iets kon maken uit niets (...) Hij veranderde ons land, waar onderontwikkeling en armoede eeuwenlang hoogtij hadden gevierd, in een machtig socialistisch land, onafhankelijk, zelfvoorzienend en zelfredzaam.'²³

Hoewel het regime zich al een kwarteeuw op dit moment had voorbereid, was de dood van Kim Il-sung een wereldschokkende gebeurtenis. Het systeem rondom de persoonsverheerlijking was de persoon kwijt die het verheerlijkte. Het moest nu doen wat geen enkel ander communistisch regime ooit eerder had gedaan: het leiderschap overdragen van vader op zoon.

Kim Jong-il begon aan een rouwperiode van drie jaar, niet omdat hij nu zo'n verdriet had, maar omdat hem een puinhoop was nagelaten en hij daar beslist niet de schuld van wilde krijgen.

Een afschuwelijke hongersnood begon op dat moment het land te teisteren als gevolg van tientallen jaren wanbestuur door de regering-Kim. Tijdens de Koude Oorlog was er weinig stimulans geweest om voedsel te verbouwen op de dorre grond van het land omdat de Sovjet-Unie en China voedselvoorraden stuurden. Toen die zendingen stopten, moest Noord-Korea het zelf zien te redden. Maar het had niet voldoende landbouwgrond en niet genoeg energie om de kunstmest te produceren die nodig was voor de gewassen.

Deze politieke ramp viel samen met een reeks natuurrampen: overstromingen en perioden van droogte halverwege de jaren negentig vernietigden het beetje voedsel dat Noord-Korea kon produceren. Niemand weet precies hoeveel mensen in die jaren zijn omgekomen. Sommige deskundigen spreken van een half miljoen; anderen zeggen dat het er misschien wel twee miljoen zijn geweest.

Er was in die periode een gigantische stijging van het aantal straatkinderen wier ouders waren overleden of die door hun familie waren achtergelaten. Zij werden luchtigjes ‘bloemenzwaluwen’ genoemd, alsof ze rondfladderden op zoek naar nectar. Maar ze moesten zich in die jaren zien te redden door te stelen wat ze konden, van putdeksels tot stukken metaaldraad.

Als ze het overleefden, zagen ze er vaak uit als skeletten die hier en daar een maïskorrel uit een koeienvlaai pikten en ratten aten om in leven te blijven. Sommigen deden afschuwelijke dingen; zo moesten ze soms hun toevlucht nemen tot kannibalisme om een periode door te komen die in Noord-Korea bekendstaat onder het eufemisme ‘de Zwarte Mars’. Zo noemde men de strijd van Kim Il-sung in Mantsjoe-rije en die naam werd weer van stal gehaald tijdens de hongersnood om burgers het gevoel te geven dat het land nu weer in een heroïsche strijd verwickeld was.

Door de hongersnood verloor het regime, meer dan door welke andere gebeurtenis dan ook, zijn greep op de massa. Er werden geen voedselrantsoenen meer uitgedeeld; mensen waren volledig op zichzelf aangewezen. Zo werden de inwoners van een communistische staat uit noodzaak pseudokapitalisten, en de autoriteiten moesten het toelaten omdat ze wisten dat de staat niets bij te dragen had.

Pak Hyon-yong, een jonge man die tijdens de hongersnood in Hamhŭng – ten noorden van Wonsan – woonde, moest toezien hoe zijn jongere broer verhongerde. Daarna volgden de kinderen van zijn oudere zus, gevolgd door zijn zus. Hij beseftte dat hij de volgende zou zijn, dus begon Pak noedels te maken van ‘maïstrijst’, het Noord-Koreaanse surrogaatvoedsel met ‘rijstkorrels’ die gemaakt zijn van gedroogde maïskorrels. Hij at er een beetje van, maar verkocht de rest en

gebruikte de schamele winst om nieuwe maïsrijst aan te schaffen en de volgende dag nieuwe noedels te kunnen maken.

‘De politie kwam op me inpraten om de noedels niet te verkopen. Ze zeiden dat ik niet moest bezwijken voor het kapitalisme en dat de Geliefde Leider ons voedselgebrek wel zou oplossen,’ vertelde Pak me in de Noord-Chinese stad Yanji, waar hij ondergedoken zat sinds zijn vlucht uit Noord-Korea.²⁴ Maar de Geliefde Leider deed niets van dat alles.

De hongersnood in Noord-Korea viel bijna exact samen met het moment waarop Kim Jong-il aan de macht kwam, wat hem onlosmakelijk verbond met een periode van extreme ontberingen. Zelfs nu nog hebben mensen die Noord-Korea zijn ontvlucht vaak dierbare herinneringen aan Kim Il-sung en denken ze terug aan een tijd dat Noord-Korea werkelijk sterk en welvarend was, en niet alleen in de verhalen van de staatsmedia.

Een dergelijke liefde was er niet voor Kim Jong-il. De Noord-Koreanen vroegen zich af: als hij zo om ons geeft, waarom komen we dan om van de honger?

Toen de hongersnood voorbij was en het Noord-Koreaanse volk zich weer in een staat van knagende honger en ondervoeding bevond, richtte Kim Jong-il zijn aandacht op de krijgsmacht. Hij had een beleid van ‘krijgsmacht eerst’ gepropageerd en gaf het leger een toppositie binnen de hiërarchie van het regime. De Koreaanse Arbeiderspartij, de politieke tak van het regime, voerde de slogan ‘Het leger is de partij, het volk en de natie’.²⁵ Voor een regime op zwart zaad dat het leger wil versterken, biedt geen enkel wapen meer rendement dan een kernbom. Het regime schonk al jaren zijn energie en middelen aan een geheim kernprogramma. Daar kwam Kim Jong-il rond voor uit toen zijn regime in 2006 een eerste kernproef deed.

Inmiddels maakte de leider, die vierenzestig was, een zichtbaar ongezonde indruk. Zijn eens zo mollige gezicht was nu uitgemergeld en zijn huid was vaal. Halverwege augustus 2008 kreeg hij een beroerte.

Hij herstelde, maar toen hij eindelijk weer in het openbaar verscheen, was hij een schaduw van zichzelf. Hij leek kleiner en dunner

en het was alsof hij door een verlamming van zijn linkerkant zijn linkerarm en -been niet goed meer kon gebruiken.

Er werd steeds meer gespeculeerd over wie de Geliefde Leider moest opvolgen. Volgens de regels van de traditionele Koreaanse hiërarchie zou dat de oudste zoon, Kim Jong-nam, moeten zijn.

Door de jaren heen hebben veel mensen beweerd dat de Oudste Zoon de kroon verspeelde door een gênant incident in 2001.

Dat jaar werd Kim Jong-nam betrapt toen hij Japan wilde binnenglippen met een vals paspoort van de Dominicaanse Republiek op naam van Pang Xiong ('Dikke Beer' in het Chinees). Kim Jong-nam reisde met zijn vrouw en zoontje en vertelde de Japanse autoriteiten dat hij gewoon met zijn gezin naar Tokyo Disney wilde. Daarna ging hij in ballingschap in Macau, een Chinese regio bij Hongkong, waar hij de rest van zijn leven zijn thuisbasis had. Het is nooit duidelijk geworden of zijn ballingschap opgelegd of vrijwillig was.

Feitelijk was hij al jaren eerder uit de gratie geraakt.

De opvolgingskwestie had veel meer te maken met de ambities van de moeders dan met de geschiktheid van de zoons.

Kim Jong-nams moeder had sinds 1974 min of meer permanent in Moskou gewoond, toen Kim Jong-il een relatie begon met zijn volgende 'echtgenote'. Toen ze terugkeerde in Pyongyang was ze vaak onberekenbaar, door aanvallen van migraine of opvliegendheid die het hele huis somber stemden. Bovendien had haar opvoeding in het teken gestaan van ambities en een carrière, in plaats van een leven als traditionele huismoeder. De dienstbare, plichtsgetrouwe echtgenote was een rol waar de actrice zich nooit in heeft kunnen schikken.

De moeder van Kim Jong-un werd echter een constante factor in het leven van Kim Jong-il. Als zijn favoriete maîtresse plantte zij achter de schermen de zaden van de hervorming. Haar invloed werd overal zichtbaar; zo waren er ineens tekenfilms van Donald Duck en Tom & Jerry op televisie te zien, met Koreaanse stemmen, precies in de tijd dat haar kinderen er oud genoeg voor waren.²⁶

In diezelfde periode was Kim Jong-il razend geworden toen hij ontdekte dat Kim Jong-nam, toen een jaar of twintig, in Pyongyang was

gaan stappen en drinken. Omdat hij zijn bevelen had genegeerd, gaf Kim Jong-il het complete huishouden van Kim Jong-nam een maand huisarrest, waarbij hij hun voedselleveranties stopzette en zorgde dat ze hun eigen rommel moesten opruimen. Hij dreigde zelfs dat hij ze aan het werk zou zetten in de mijnen in de werkkampen waar politieke gevangenen werden vastgehouden.

Verder werd Kim Jong-nam gezien als een onwettig kind, omdat zijn moeder eerder getrouwd was geweest en met die man minstens één kind had gekregen.

Kim Jong-nams nichtje, dat bij hem woonde, zag de invloed van die ‘andere vrouw’ in dit alles. Ze had het idee dat Kim Jong-uns moeder de hele zaak had opgezet, dat ze Kim Jong-il aanmoedigde zijn oudste zoon meer vrijheid te gunnen, waarna ze de jongeman verlinkte toen hij van die vrijheid gebruikmaakte.²⁷

In Seoel, een hoofdstad waar het altijd gonsde van de theorieën over Noord-Korea, werd ook gefluisterd dat de ambitieuze en berekenende moeder van Kim Jong-un bewust het reisschema van Kim Jong-nam aan de Japanse autoriteiten had laten lekken, zodat hij gepakt zou worden en in opspraak zou komen.²⁸

Op die manier zouden haar kinderen de eersten in de lijn van opvoeding worden, mits men over een aantal ongemakkelijke feiten heen kon stappen: ook zij was niet wettig gehuwd met Kim Jong-il, waardoor ook hun zoons feitelijk onwettig waren; ze was geboren in Japan, het land van de ‘imperialistische agressors’; en haar zus was overgelopen.

Hun oudste zoon Kim Jong-chul was zwijgzaam en introvert, aldus zijn klasgenoten in Zwitserland. Kenji Fujimoto, de Japanse sushichef die jarenlang vis fileerde voor de koninklijke familie, zei dat Kim Jong-chul nooit enige ambitie toonde. Hoe dan ook, er leek iets mis te zijn met zijn hormoonbalans, wat Kim Jong-il het idee gaf dat de jongen ‘een klein meisje’ was en daarmee ongeschikt voor het leiderschap.²⁹

Fujimoto meldde dat Kim Jong-il zijn derde zoon, Kim Jong-un, had uitverkoren als zijn opvolger. Dat bleek te kloppen.